

2.10.2009

12/091/2009

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto

Oikeusministeriö

6. 10. 2009
2015.10.21.2009

Lausuntopyyntönnä 27.5.2009 (OM 15/021/2006)

ESITUTKINTA- JA PAKKOKEINOTOIMIKUNNAN MIETINTÖÄ KOSKEVA LAUSUNTO

Oikeusministeriön lainvalmisteluosasto on pyytänyt Rikosseuraamusvirastolta lausuntoa esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistuksesta.

Rikosseuraamusvirasto pitää tarkoituksenmukaisena monien osittaisuudistusten kohteena olleiden esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain uudistamista samalla kertaa. Tällöin keskeisestä kontrolli- ja pakkokeinoja koskevasta lainsäädännöstä voidaan muodostaa yhdenmukainen ja ajantasainen kokonaisuus.

Rikosseuraamusvirasto kiinnittää huomioita eräisiin lähinnä vankilatäytännönpanoa koskeviin yksityiskohtiin.

Tutkintavankeuslain 2 luvun 1 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset tutkintavangin mahdollisuudesta saattaa poliisin säilytystilassa säilyttäminen tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi sekä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai syyttäjän velvollisuus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos säilyttäminen poliisin säilytystilassa kestää yli neljä viikkoa, ovat omiaan parantamaan tuomitun oikeusturvaa ja ilman painavaa perustetta tapahtuvaa säilyttämistä poliisivankilassa. Oletettavasti muutosten myötä tutkintavankilassa säilytettävien tutkintavankien määrä tulee lisääntymään.

Tältä osin on Rikosseuraamusvirasto kiinnittääkin huomiota tutkintavankiloiden jo tällä hetkellä korkeaan vankimäärään ja vankeinhoidon niukkoihin taloudellisiin resursseihin.

Yhteydenpitorajoituksia koskevaan pakkokeinolain 4 lukuun ei esitetä otettavaksi säännöstä yhteydenpitorajoitusten keston osalta. Asianmukaiseen keston päästäneen, kuten mietinnössä on todettu, muilla ehdotettavilla virkamiehen velvollisuuksia ja vangin oikeuksia lisäävillä muutoksilla.

Tutkintavankiloissa on tehty havaintoja siitä, että etenkin yhteydenpitorajoitusten poistaminen jää toisinaan ilmoittamatta vankilaan. Näissä tilanteissa tutkintavankiin kohdistetaan tarpeettomasti yhteydenpitorajoituksia. Tutkintavankilana toimivasta Vantaan vankilasta saadun tiedon mukaan vankila on myös joutunut useassa tapauksessa selvittämään, ovatko yhteydenpitorajoitukset edelleen voimassa, kun vanki tai hänen avustajansa on ilmoittanut käsityksensä olevan, että ne eivät ole enää voimassa. Pakkokeinolakiin tulisikin ottaa säännökset velvollisuudesta ilmoittaa yhteydenpitorajoituksista, niiden muuttamisesta ja poistamisesta tutkintavankilaan. Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi ilmoittaminen tulisi aina tehdä kirjallisena.

Ehdotetun pakkokeinolain 3 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on määrättävä vangittu päästettäväksi heti vapaaksi, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseksi ei enää ole 15 §:ssä tarkoitetun vangitsemisasian uudelleen käsittelyn perusteella tai syytteen hylkäämisen vuoksi.

Kyseinen lainkohta on puutteellinen, koska siitä puuttuu maininta vapaaksi päästämisestä tilanteessa, jossa tuomioistuin määrää vankeusrangaistukseen tuomitun vapautettavaksi.

Kuten tällä hetkelläkin voimassa olevan säännöksen mukaan, vangitun vapauttamisen tulee tapahtua heti, jos edellytyksiä vangittuna pitämiseen ei ole. Mietinnön mukaan tulisi pyrkiä siihen, että vangittu päästetään välittömästi tuomioistuinkäsittelyn päättymisen jälkeen vapaaksi. Eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisussaan 1987/2/2006 pitänyt perusteltuna täsmentää tutkintavangin vapauttamiseen liittyvää sääntelyä siltä osin kuin kysymys on oikeuspaikalta tapahtuvasta vapauttamisesta. Rikosseuraamusvirasto katsoo, että eräissä tapauksissa vapauttaminen vankilan kautta on tarpeellista ja tarkoituksenmukaista, joten tämä mahdollisuus ja sen edellytykset tulisi kirjata lakiin. Esimerkkeinä voidaan mainita oikeuspaikan kaukainen sijainti ja vapauttamisen myöhäinen ajankohta.

Mietinnön perusteluissa on myös todettu, että vapaaksi määräämisen yhteydessä täytyy olla valmiudet välittömästi tarvittaessa antaa tutkintavangille matkustamista ja mahdollista yöpymistä varten lippu ja rahaa sekä ilmoittaa välittömästi vapauttamisesta vankilaan, jotta vankila voi toimittaa

tavarat vapautetulle tutkintavangille tai muutoin sopia niiden palauttamistavasta. Rikosseuraamusvirasto esittää harkittavaksi, olisiko tuomioistuimelle näiltä osin säädettävä laissa velvollisuus antaa rahaa ja matkalippu vapautettavalle tutkintavangille sekä velvollisuus ilmoittaa vankilaan vapauttamisesta.

Rikosseuraamusvirastolla ei ole muuta huomautettavaa ehdotuksen johdosta.

Koska esityksen laajuudesta ja julkisuudessa esiintyneistä näkemyksistä johtuen voidaan päätellä lakiehdotusten käsittelyyn kuluvan tavallista pidempi aika ja kun toisaalta sekä rangaistusten täytäntöönpanon hallintoa että osaksi sen sisältöäkin koskevat säädökset ovat parhaillaan uudistettavana, Rikosseuraamusvirasto tässä vaiheessa tuo esille tarpeen tarkistaa näiden muutosten vaikutusta käsiteltävänä olevaan kokonaisuudistukseen.

Pääjohtajan sijaisena
oikeudellisen yksikön johtaja

Paavo Siltanen

Lakimies

Hei Tamminen